

CYNGOR LLYFRAU CYMRU
BOOKS COUNCIL of WALES

Cyfansoddiad

Cymeradwywyd gan y Cyngor: 26 Gorffennaf 2021

(Cyfansoddiad Enghreifftiol ‘Cyswllt’)

Dyddiad y cyfansoddiad (diwygiwyd ddiwethaf): [NODER Y DYDDIAD]

1. Enw

Enw'r Sefydliad Corfforedig Elusennol ("y SCE") yw Cyngor Llyfrau Cymru – The Books Council of Wales.

2. Lleoliad cenedlaethol y brif swyddfa

Mae'n rhaid i brif swyddfa'r SCE fod yng Nghymru neu Loegr. Mae prif swyddfa'r SCE yng Nghymru.

3. Amcanion

Amcanion y SCE yw hybu, cefnogi a datblygu gwerthfawrogiad a diddordeb y cyhoedd mewn perthynas â llyfrau, llenyddiaeth a darllen yng Nghymru heb gyfyngu dim ar yr amcanion cyffredinol a nodwyd ond yn hytrach er mwyn hyrwyddo'r amcanion hynny ac nid fel arall:

- (a) cefnogi a chynorthwyo'r diwydiant llyfrau yng Nghymru drwy ddyfarnu grantiau a thrwy ddulliau eraill;
- (b) cefnogi, hybu a chynorthwyo cynhyrchu a dosbarthu llyfrau a deunyddiau llenyddol ac artistig eraill, ym mha ffurf bynnag y'u cofnodwyd (boed trwy ddulliau hysbys neu rai sydd hyd yma'n anhysbys), yn nwy iaith swyddogol Cymru, y Gymraeg a'r Saesneg, neu'n ymwneud â Chymru;
- (c) trefnu digwyddiadau i gefnogi hyrwyddo llyfrau, darllen a'r sector llyfrau yn ei gyfanrwydd;
- (ch) cefnogi a hybu cyhoeddi'r cyfryw lyfrau a deunyddiau eraill yng Nghymru.

Ni fydd unrhyw beth yn y cyfansoddiad hwn yn awdurdodi defnyddio eiddo'r SCE at ddibenion sydd heb fod yn elusennol.

4. Pwerau

Mae'r pŵer gan y SCE i wneud unrhyw beth y cyfrifir ei fod yn hyrwyddo ei amcanion neu sy'n ffafrio neu'n arwain at wneud hynny. Yn arbennig, mae pwerau'r SCE yn cynnwys pŵer i:

- (a) Benthycu arian ac arwystlo'r cyfan neu unrhyw ran o'i eiddo fel gwarant ar gyfer ad-dalu'r arian a fenthycwyd. Mae'n rhaid i'r SCE gydymffurfio fel y bo'n briodol ag adrannau 124 a 125 o Ddeddf Elusennau 2011, os yw am forgeisio tir.
- (b) Prynu, cymryd ar brydles neu yn gyfnewid, hurio neu gaffael fel arall unrhyw eiddo a chynnal a chyfarparu'r eiddo ar gyfer ei ddefnyddio.

- (c) Gwerthu, prydlesu neu waredu fel arall y cyfan neu unrhyw ran o'r eiddo y mae'r SCE yn berchen arno. Wrth arfer y pŵer hwn, mae'n rhaid i'r SCE gydymffurfio fel y bo'n briodol ag adrannau 117 a 119–123 o Ddeddf Elusennau 2011.
- (ch) Cyflogi a thalu staff fel y bo angen i wneud gwaith y SCE. Ni all y SCE gyflogi neu dalu ymddiriedolwr elusen ond i'r graddau y caniateir iddo wneud hynny gan gymal 6 (Buddion a thaliadau i ymddiriedolwyr elusen ac unigolion cysylltiedig) ac ar yr amod ei fod yn cydymffurfio ag amodau'r cymalau hynny.
- (d) Adneuo neu fuddsoddi arian, cyflogi rheolwr cronfeydd proffesiynol, a threfnu i fuddsoddiadau neu eiddo arall sy'n perthyn i'r SCE gael eu cadw yn enw enwebai; yn yr un modd ac yn ddarostyngedig i'r un amodau ag y caniateir i ymddiriedolwyr ymddiriedolaeth wneud hynny gan Ddeddf Ymddiriedolwyr 2000.

5. Defnyddio incwm ac eiddo

5.1 Mae'n rhaid i incwm ac eiddo'r SCE gael eu defnyddio i hyrwyddo'r amcanion yn unig.

- (a) Mae hawl gan ymddiriedolwr elusen i gael ei ad-dalu o eiddo'r SCE neu gall dalu o'r cyfryw eiddo dreuliau rhesymol sydd wedi codi'n briodol wrth iddo neu iddi weithredu ar ran y SCE.
- (b) Gall ymddiriedolwr elusen gael budd o yswiriant indemniad ymddiriedolwr a brynwyd ar draul y SCE yn unol â'r amodau yn adran 189 o Ddeddf Elusennau 2011 ac yn ddarostyngedig i'r amodau hynny.

5.2 Ni all incwm neu eiddo'r SCE gael eu talu neu eu trosglwyddo'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol trwy gyfrwng difidend, bonws neu drwy gyfrwng arall sy'n dwyn elw, i unrhyw aelod o'r SCE. Nid yw hyn yn atal aelod nad yw hefyd yn ymddiriedolwr elusen rhag cael:

- (a) budd gan y SCE fel buddiolwr y SCE;
- (b) tâl rhesymol a phriodol am unrhyw nwyddau neu wasanaethau a gyflenwir i'r SCE.

5.3 Ni fydd unrhyw beth yn y cymal hwn yn atal ymddiriedolwr elusen neu unigolyn cysylltiedig rhag cael budd neu daliad sydd wedi'i awdurdodi gan gymal 6.

6. Buddion a thaliadau i ymddiriedolwyr elusen ac unigolion cysylltiedig

6.1 Darpariaethau cyffredinol

Ni all unrhyw ymddiriedolwr elusen neu unigolyn cysylltiedig:

- (a) prynu neu dderbyn unrhyw nwyddau neu wasanaethau gan y SCE ar delerau mwy ffafriol na'r rhai sy'n gymwys i aelodau'r cyhoedd;
- (b) gwerthu nwyddau, gwasanaethau, neu unrhyw fudd mewn tir i'r SCE;
- (c) cael ei gyflogi gan y SCE neu dderbyn unrhyw dâl ganddo;

(ch) derbyn unrhyw fudd ariannol arall gan y SCE,

oni bai bod y taliad neu'r budd wedi'i ganiatáu gan gymal 6.2 neu wedi'i awdurdodi gan y llys, neu wedi derbyn cydsyniad ysgrifenedig ymlaen llaw gan y Comisiwn Elusennau ("y Comisiwn"). Yn y cymal hwn, ystyr "budd ariannol" yw budd, boed yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol, sydd naill ai'n arian neu sydd â gwerth ariannol. Heb leihau effaith gyffredinol yr hyn a nodir uchod, ni fydd y cymal hwn, cymal 6.1, yn rhwystro ymddiriedolwyr elusen rhag derbyn treuliau digolledu a achosir wrth iddynt weithredu'n rhesymol ac yn briodol ar ran y SCE.

6.2 Cwmpas a phwerau sy'n caniatáu buddion ymddiriedolwyr neu unigolion cysylltiedig

- (a) Gall ymddiriedolwr elusen neu unigolyn cysylltiedig dderbyn budd gan y SCE fel buddiolwr y SCE ar yr amod nad yw'r mwyafrif o'r ymddiriedolwyr yn cael budd yn y modd hwn.
- (b) Gall ymddiriedolwr elusen neu unigolyn cysylltiedig lunio contract ar gyfer cyflenwi gwasanaethau, neu nwyddau sy'n cael eu cyflenwi mewn perthynas â darparu gwasanaethau, i'r SCE lle y caniateir hynny yn unol â'r amodau, ac yn ddarostyngedig i'r amodau yn adran 185 i 188 o Ddeddf Elusennau 2011.
- (c) Yn amodol ar gymal 6.2 gall ymddiriedolwr elusen neu unigolyn cysylltiedig roi nwyddau i'r SCE nad ydynt yn cael eu cyflenwi mewn perthynas â gwasanaethau a ddarperir i'r SCE gan yr ymddiriedolwr elusen neu'r unigolyn cysylltiedig.
- (ch) Gall ymddiriedolwr elusen neu unigolyn cysylltiedig gael llog ar arian a fenthycwyd i'r SCE ar gyfradd resymol a phriodol ond ni all fod yn fwy na chyfradd llog Banc Lloegr (a elwir hefyd y gyfradd sylfaenol).
- (d) Gall yr ymddiriedolwr elusen neu'r unigolyn cysylltiedig gael rhent am adeiladau a osodir gan yr ymddiriedolwr neu'r unigolyn cysylltiedig i'r SCE. Mae'n rhaid i swm y rhent a thelerau eraill y brydles fod yn rhesymol ac yn briodol. Mae'n rhaid i'r ymddiriedolwr elusen dan sylw fod yn absennol o unrhyw gyfarfod lle mae cynnig o'r fath neu'r rhent neu delerau eraill y brydles yn cael eu trafod.
- (dd) Gall ymddiriedolwr elusen neu unigolyn cysylltiedig gymryd rhan yng ngweithgareddau masnachu a gweithgareddau codi arian arferol y SCE ar yr un telerau ag aelodau'r cyhoedd.

6.3 Tâl am gyflenwi nwyddau yn unig – rheolaethau

Ni all y SCE a'i ymddiriedolwyr elusen ddibynnu ar yr awdurdod a ddarperir gan gymal 6.2(c) ond os yw pob un o'r amodau canlynol wedi'u bodloni:

- (a) Mae swm neu uchafswm y taliad am y nwyddau wedi'i nodi mewn cytundeb ysgrifenedig rhwng y SCE a'r ymddiriedolwr elusen neu'r unigolyn cysylltiedig sy'n cyflenwi'r nwyddau ("y cyflenwr").

- (b) Nid yw swm neu uchafswm y taliad am y nwyddau yn fwy na'r hyn sy'n rhesymol yn yr amgylchiadau ar gyfer cyflenwi'r nwyddau dan sylw.
- (c) Mae'r ymddiriedolwyr elusen eraill yn fodlon mai llunio contract gyda'r cyflenwr yn hytrach na gyda rhywun sydd heb fod yn ymddiriedolwr elusen neu'n unigolyn cysylltiedig sydd fwyaf llesol i'r SCE. Wrth wneud y penderfyniad hwnnw mae'n rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen bwysu a mesur manteision llunio contract gydag ymddiriedolwr elusen neu unigolyn cysylltiedig yn erbyn anfanteision gwneud hynny.
- (ch) Mae'r cyflenwr yn absennol o ran o unrhyw gyfarfod sy'n trafod y cynnig i lunio contract neu drefniant ag ef neu hi mewn perthynas â chyflenwi nwyddau i'r SCE.
- (d) Nid yw'r cyflenwr yn pleidleisio ar unrhyw fater o'r fath ac nid yw'n cael ei gyfrif wrth gyfrifo a yw cworwmo o'r ymddiriedolwyr elusen yn bresennol yn y cyfarfod.
- (dd) Mae'r rheswm dros eu penderfyniad yn cael ei gofnodi gan yr ymddiriedolwyr elusen yn y llyfr cofnodion.
- (e) Nid yw'r mwyafrif o'r ymddiriedolwyr elusen sydd yn eu swyddi yn derbyn budd ariannol neu daliadau a awdurdodir gan gymal 6.

6.4 Yng nghymalau 6.2 a 6.3:

- (a) Mae'r "SCE" yn cynnwys unrhyw gwmni lle mae'r SCE:
 - (i) yn dal mwy na 50% o'r cyfranddaliadau; neu
 - (ii) yn rheoli mwy na 50% o'r hawliau pleidleisio sy'n gysylltiedig â'r cyfranddaliadau; neu
 - (iii) â'r hawl i benodi un neu ragor o'r cyfarwyddwyr i fwrdd y cwmni;
- (b) mae "unigolyn cysylltiedig" yn cynnwys unrhyw un o fewn y diffiniad a nodir yng nghymal 30 (Dehongli).

7. Gwrthdaro buddiannau a gwrthdaro teyrngarwch

7.1 Mae'n rhaid i ymddiriedolwr elusen:

- (a) datgan natur a graddfa unrhyw fudd, boed yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol, sydd ganddo neu ganddi mewn trafodiad neu drefniant arfaethedig â'r SCE neu mewn unrhyw drafodiad neu drefniant a luniwyd gan y SCE sydd heb ei ddatgan cyn hynny; a
- (b) bod yn absennol o unrhyw drafodaethau gan yr ymddiriedolwyr elusen lle mae'n bosibl y bydd gwrthdaro buddiannau'n codi rhwng ei ddyletswydd i weithredu er lles y SCE yn unig ac unrhyw fudd personol (gan gynnwys ond heb ei gyfyngu i unrhyw fudd ariannol).

7.2 Ni all unrhyw ymddiriedolwr elusen sy'n absennol o unrhyw drafodaethau yn unol â chymal 7.1 bleidleisio neu gael ei gyfrif fel rhan o'r cworwm mewn unrhyw benderfyniad a wneir gan yr ymddiriedolwyr elusen ar y mater.

8. Atebolrwydd aelodau i gyfrannu at asedau'r SCE os caiff ei ddirwyn i ben

Os yw'r SCE yn cael ei ddirwyn i ben, nid oes unrhyw atebolrwydd gan aelodau'r SCE i gyfrannu at ei asedau na dim cyfrifoldeb personol am dalu ei ddyledion a bodloni ei rwymedigaethau.

9. Aelodaeth o'r SCE

9.1 Derbyn aelodau newydd

(a) Cymhwyster

Mae aelodaeth o'r SCE yn agored i unrhyw un sydd â diddordeb mewn hyrwyddo ei ddibenion ac sydd, trwy wneud cais i fod yn aelod, wedi dangos ei fod yn cytuno i fod yn aelod ac wedi derbyn dyletswydd aelodau fel y'i hamlinellir yng nghymal 9.3.

Gall aelod fod yn unigolyn, yn gorff corfforaethol, neu yn unigolyn neu gorff corfforaethol sy'n cynrychioli sefydliad sydd heb fod yn gorfforedig.

(b) Y drefn dderbyn

Gall yr ymddiriedolwyr elusen:

- (i) mynnu bod ceisiadau am aelodaeth yn cael eu gwneud mewn unrhyw ffordd resymol a benderfynir ganddynt;
- (ii) byddant, os ydynt yn cymeradwyo cais am aelodaeth, yn hysbysu'r ymgeisydd am eu penderfyniad o fewn 21 diwrnod;
- (iii) gallant wrthod cais am aelodaeth os ydynt yn credu ei bod er lles y SCE iddynt wneud hynny;
- (iv) byddant, os ydynt yn penderfynu gwrthod cais am aelodaeth, yn rhoi eu rhesymau i'r ymgeisydd dros wneud hynny, o fewn 21 diwrnod o wneud y penderfyniad, gan roi cyfle i'r ymgeisydd apelio yn erbyn gwrthod y cais; a
- (v) byddant yn rhoi ystyriaeth deg i unrhyw apêl o'r fath, a byddant yn hysbysu'r ymgeisydd am eu penderfyniad, ond bydd unrhyw benderfyniad i gadarnhau bod y cais am aelodaeth yn cael ei wrthod yn derfynol.

Yn ddarostyngedig i gymal 9.4, bydd hawl gan bob Awdurdod Lleol yng Nghymru am y tro, ac sydd ar ddyddiad mabwysiadu'r cyfansoddiad hwn wedi'u nodi yn yr atodiad i'r cyfansoddiad hwn, i ddod yn aelod neu i benodi yn aelod unigolyn i'w cynrychioli ac ni fydd y weithdrefn dderbyn uchod yn berthnasol i'r aelod hwnnw.

9.2 Trosglwyddo aelodaeth

Ni ellir trosglwyddo aelodaeth o'r SCE i unrhyw un arall, ac eithrio yn achos unigolyn neu gorff corfforaethol sy'n cynrychioli sefydliad sydd heb ei gorffori, y gall ei aelodaeth gael ei

drosoglwyddo gan y sefydliad anghorfforedig i gynrychiolydd newydd. Nid yw trosglwyddo aelodaeth fel hyn yn weithredol hyd nes bod y SCE wedi derbyn hysbysiad ysgrifenedig o'r trosglwyddiad.

9.3 Dyletswydd aelodau

Dyletswydd pob aelod o'r SCE yw arfer ei bwerau fel aelod o'r SCE yn y modd y mae'n penderfynu'n ddidwyll ei fod yn fwyaf tebygol o hyrwyddo dibenion y SCE.

9.4 Terfynu aelodaeth

- (a) Daw aelodaeth o'r SCE i ben:
 - (i) os yw'r aelod yn marw, neu, yn achos sefydliad (neu gynrychiolydd sefydliad), os yw'r sefydliad hwnnw yn peidio â bodoli; neu
 - (ii) os yw'r aelod yn anfon hysbysiad ymddiswyddo i'r ymddiriedolwyr elusen; neu
 - (iii) os yw unrhyw swm o arian y mae'n rhaid i'r aelod ei dalu i'r SCE heb gael ei dalu yn llawn cyn pen chwe mis o'r dyddiad y mae'n ddyledus; neu
 - (iv) os yw'r ymddiriedolwyr elusen yn penderfynu mai terfynu aelodaeth yr aelod dan sylw sydd fwyaf llesol i'r SCE, ac yn pasio cynnig i'r perwyl hwnnw.
- (b) Cyn bod yr ymddiriedolwyr elusen yn gwneud unrhyw benderfyniad i derfynu aelodaeth rhywun o'r SCE mae'n rhaid iddynt:
 - (i) hysbysu'r aelod am y rhesymau pam y cynigir terfynu ei aelodaeth;
 - (ii) rhoi o leiaf 21 diwrnod clir o rybudd i'r aelod gyflwyno sylwadau i'r ymddiriedolwyr elusen gan esbonio pam na ddylid terfynu ei aelodaeth;
 - (iii) mewn cyfarfod o'r ymddiriedolwyr elusen sydd wedi'i gyfansoddi'n briodol, ystyried a ddylid terfynu aelodaeth yr aelod ai peidio;
 - (iv) ystyried yn y cyfarfod hwnnw unrhyw sylwadau y mae'r aelod yn eu cyflwyno i esbonio pam na ddylid terfynu ei aelodaeth; a
 - (v) caniatáu i'r aelod, neu gynrychiolydd yr aelod, gyflwyno'r sylwadau hynny yn bersonol yn y cyfarfod hwnnw, os yw'r aelod yn dewis gwneud hynny.

9.5 Ffioedd aelodaeth

Gall y SCE fynnu bod aelodau yn talu ffioedd aelodaeth rhesymol i'r SCE.

10. Penderfyniadau'r aelodau

10.1 Darpariaethau cyffredinol

Ac eithrio yn achos y penderfyniadau hynny y mae'n rhaid eu gwneud mewn ffordd arbennig fel y nodir yng nghymal 10.4, gall penderfyniadau aelodau'r SCE gael eu gwneud naill ai trwy bleidlais mewn cyfarfod cyffredinol fel y darperir yng nghymal 10.2 neu drwy gynnig ysgrifenedig fel y darperir yng nghymal 10.3.

10.2 Gwneud penderfyniadau cyffredin trwy bleidlais

Yn amodol ar gymal 10.4, gall unrhyw benderfyniad gan aelodau'r SCE gael ei wneud drwy gyfrwng cynnig mewn cyfarfod cyffredinol. Gall cynnig o'r fath gael ei basio gan fwyafrif syml o'r pleidleisiau sy'n cael eu bwrw yn y cyfarfod (gan gynnwys pleidleisiau drwy'r post neu e-bost, a phleidleisiau drwy ddirprwy).

10.3 Gwneud penderfyniadau cyffredin drwy gynnig ysgrifenedig heb gyfarfod cyffredinol

- (a) Yn amodol ar gymal 10.4, bydd cynnig ysgrifenedig wedi'i gytuno gan fwyafrif syml o'r holl aelodau a fyddai wedi bod â hawl i bleidleisio arno pe byddai wedi cael ei gynnig mewn cyfarfod cyffredinol yn weithredol, ar yr amod bod:
 - (i) copi o'r cynnig arfaethedig wedi cael ei anfon at bob un o'r aelodau sy'n gymwys i bleidleisio; a
 - (ii) mwyafrif syml o'r aelodau wedi datgan eu bod yn cytuno â'r cynnig mewn dogfen neu ddogfennau a derbynir yn y brif swyddfa o fewn cyfnod o 28 diwrnod gan ddechrau â'r dyddiad cylchredeg. Mae'n rhaid i'r ddogfen sy'n datgan cytundeb aelod gael ei dilysu gan ei lofnod (neu yn achos sefydliad sy'n aelod, drwy weithredu yn ôl y drefn arferol), gan ddatganiad o hunaniaeth sy'n ategu'r ddogfen, neu drwy unrhyw ddull arall fel y pennir gan y SCE.
- (b) Gall y cynnig ysgrifenedig gynnwys sawl copi y mae un neu ragor o'r aelodau wedi datgan eu bod yn cytuno â'u cynnwys.
- (c) Mae cymhwysra i bleidleisio ar y cynnig wedi'i gyfyngu i aelodau sy'n aelodau o'r SCE ar y dyddiad pan gaiff y cynnig ei gylchredeg yn gyntaf yn unol â chymal 10.3(a).
- (ch) Ni all dim llai na 10% o aelodau'r SCE ofyn i'r ymddiriedolwyr elusen wneud cynnig i'w benderfynu gan yr aelodau.
- (d) Mae'n rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen, o fewn 21 diwrnod i dderbyn cais o'r fath, gydymffurfio ag ef:
 - (i) os nad yw'r cynnig yn wacsaw neu'n flinderus, ac os nad yw'n golygu cyhoeddi deunyddiau difenwol;
 - (ii) os yw'r cynnig wedi'i ddatgan yn ddigon eglur er mwyn iddo gael ei weithredu os yw'r aelodau yn cytuno;

- (iii) os oes modd gweithredu'r cynnig yn gyfreithiol os cytunir felly.
- (dd) Cymal 10.3(a), cymal 10.3(b) a 10.3(c) yn gymwys i gynnig a wnaed gan yr aelodau.

10.4 Penderfyniadau y mae'n rhaid eu gwneud mewn ffordd arbennig

- (a) Mae'n rhaid i unrhyw benderfyniad i ddiwygio'r cyfansoddiad hwn gael ei wneud yn unol â chymal 28 o'r cyfansoddiad hwn (Diwygio'r Cyfansoddiad).
- (b) Mae'n rhaid i unrhyw benderfyniad i ddirwyn i ben neu ddiddymu'r SCE gael ei wneud yn unol â chymal 29 o'r cyfansoddiad hwn (Dirwyn i ben neu ddiddymu gwirfoddol). Mae'n rhaid i unrhyw benderfyniad i uno neu drosglwyddo ymrwymadau'r SCE i un neu ragor o SCEau eraill gael ei wneud yn unol â darpariaethau Deddf Elusennau 2011.

11. Cyfarfodydd cyffredinol o'r aelodau

11.1 Mathau o gyfarfodydd cyffredinol

Mae'n rhaid cynnal cyfarfod cyffredinol blynyddol (CCB) o aelodau'r SCE. Mae'n rhaid i'r CCB cyntaf gael ei gynnal o fewn 18 mis i gofrestru'r SCE, ac mae'n rhaid i'r rhai dilynol gael eu cynnal ddim mwy na 15 mis ar wahân. Mae'n rhaid i'r CCB gael y datganiad cyfrifon blynyddol (wedi'i archwilio'n annibynnol fel y bo'n gymwys) ac adroddiad blynyddol yr ymddiriedolwyr, ac mae'n rhaid iddo ethol ymddiriedolwyr fel sy'n ofynnol dan gymal 13.

Gall cyfarfodydd cyffredinol eraill o aelodau'r SCE gael eu cynnal unrhyw bryd.

Mae'n rhaid i bob cyfarfod cyffredinol gael ei gynnal yn unol â'r darpariaethau canlynol.

11.2 Galw cyfarfodydd cyffredinol

- (a) Mae'n rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen:
 - (i) galw'r cyfarfod cyffredinol blynyddol o aelodau'r SCE yn unol â chymal 11.1, a'i nodi felly yn yr hysbysiad o'r cyfarfod; a
 - (ii) gallant alw unrhyw gyfarfod cyffredinol o'r aelodau unrhyw bryd.
- (b) Mae'n rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen, o fewn 21 diwrnod, alw cyfarfod cyffredinol o aelodau'r SCE:
 - (i) os ydynt yn cael cais i wneud hynny gan o leiaf 10% o aelodau'r SCE; ac
 - (ii) os yw'r cais yn datgan natur gyffredinol y busnes sydd i'w drafod yn y cyfarfod, ac wedi'i ddilysu gan yr aelod(au) sy'n gwneud y cais.
- (c) Gall unrhyw gais o'r fath gynnwys manylion cynnig y gellir ei gyflwyno'n briodol, ac y bwriedir iddo gael ei gyflwyno, yn y cyfarfod.
- (ch) Gall cynnig gael ei gyflwyno'n briodol dim ond os yw'n gyfreithlon, ac os nad yw'n ddifenyddol, yn wacsaw neu'n flinderus.

- (d) Mae'n rhaid i unrhyw gyfarfod cyffredinol a elwir gan yr ymddiriedolwyr elusen yn dilyn cais gan aelodau'r SCE gael ei gynnal o fewn 28 diwrnod i'r dyddiad y caiff ei alw.
- (dd) Os nad yw'r ymddiriedolwyr elusen yn cydymffurfio â'r rhwymedigaeth hon i alw cyfarfod cyffredinol ar gais ei aelodau, yna gall yr aelodau a ofynnodd am y cyfarfod alw cyfarfod cyffredinol eu hunain.
- (e) Mae'n rhaid i gyfarfod cyffredinol sy'n cael ei alw felly gael ei gynnal ddim mwy na 3 mis ar ôl y dyddiad cyntaf y gwnaeth yr aelodau gais am y cyfarfod.
- (f) Mae'n rhaid i'r SCE ad-dalu unrhyw gostau rhesymol a ddaw i'r aelodau sy'n galw cyfarfod cyffredinol yn sgil methiant ar ran yr ymddiriedolwyr elusen i alw'r cyfarfod yn briodol, ond bydd hawl gan y SCE i gael ei indemnio gan yr ymddiriedolwyr elusen a oedd y gyfrifol am fethiant o'r fath.

11.3 Hysbysiad o gyfarfodydd cyffredinol

- (a) Mae'n rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen neu, fel y bo'n briodol, aelodau perthnasol o'r SCE, roi o leiaf 14 diwrnod clir o rybudd o unrhyw gyfarfod cyffredinol i bob aelod, ac i unrhyw un o ymddiriedolwyr elusen y SCE nad yw'n aelod.
- (b) Os cytunir gan ddim llai na 90% o holl aelodau'r SCE, gall unrhyw gynnig gael ei gyflwyno a'i basio yn y cyfarfod er bod gofynion yr isgymal uchod heb gael eu bodloni. Nid yw'r isgymal hwn yn gymwys os yw cymal arall yn y cyfansoddiad hwn, Deddf Elusennau 2011 neu'r Rheoliadau Cyffredinol yn gofyn yn benodol am gyfnod penodedig o rybudd.
- (c) Mae'n rhaid i'r hysbysiad o unrhyw gyfarfod cyffredinol:
 - (i) nodi amser a dyddiad y cyfarfod;
 - (ii) nodi'r cyfeiriad lle y bwriedir cynnal y cyfarfod;
 - (iii) rhoi manylion unrhyw gynnig sydd i'w roi gerbron y cyfarfod, a natur gyffredinol unrhyw fusnes arall sydd i'w drafod; ac
 - (iv) os bwriedir ystyried cynnig i newid cyfansoddiad y SCE yn y cyfarfod, dylid cynnwys testun y newid arfaethedig;
 - (v) cynnwys, gyda'r hysbysiad ar gyfer y CCB, y datganiad blynyddol o gyfrifon ac adroddiad blynyddol yr ymddiriedolwyr, manylion y rhai sy'n sefyll i'w hethol neu eu hailethol fel ymddiriedolwyr, neu, os caniateir hynny dan gymal 22 (Defnyddio cyfathrebu electronig), fanylion sy'n dangos ble y gellir cael hyd i'r wybodaeth ar wefan y SCE.
- (ch) Bydd prawf bod amlen sy'n cynnwys rhybudd wedi cael ei chyfeirio'n briodol, ei rhagdal a'i phostio, neu fod rhybudd ar ffurf electronig wedi cael ei gyfeirio'n briodol a'i anfon, yn dystiolaeth derfynol bod rhybudd wedi cael ei roi. Ystyrir bod rhybudd wedi cael ei roi 48 awr ar ôl iddo gael ei bostio neu ei anfon.

- (d) Ni fydd trafodion cyfarfod yn cael eu hannilysu oherwydd nad oedd aelod a oedd â hawl i gael rhybudd o'r cyfarfod wedi derbyn rhybudd am fod y SCE wedi'i hepgor yn ddamweiniol.

11.4 Cadeirio cyfarfodydd cyffredinol

Bydd y sawl a enwebir fel cadeirydd gan yr ymddiriedolwyr elusen dan gymal 19.2 (Cadeirio cyfarfodydd), os yw'n bresennol yn y cyfarfod cyffredinol ac yn barod i weithredu, yn llywyddu fel cadeirydd y cyfarfod. Os na fydd y cadeirydd yn bresennol yn y cyfarfod cyffredinol bydd yr is-gadeirydd a enwebir dan gymal 19.2, os yw'n bresennol yn y cyfarfod cyffredinol ac yn fodlon gweithredu, yn cadeirio'r cyfarfod. Yn amodol ar hynny bydd aelodau'r SCE sy'n bresennol mewn cyfarfod cyffredinol yn ethol cadeirydd i lywyddu yn y cyfarfod.

11.5 Cworwm mewn cyfarfodydd cyffredinol

- (a) Ni all unrhyw fusnes gael ei drafod mewn unrhyw gyfarfod cyffredinol o aelodau'r SCE oni bai bod cworwm yn bresennol pan fydd y cyfarfod yn dechrau.
- (b) Yn amodol ar y darpariaethau canlynol, y cworwm ar gyfer cyfarfodydd cyffredinol fydd 5% neu 12 aelod, pa un bynnag sydd fwyaf. Mae sefydliad a gynrychiolir gan unigolyn sy'n bresennol yn y cyfarfod, yn unol â chymal 11.9, yn cael ei gyfrif fel un sy'n bresennol yn bersonol.
- (c) Os yw cyfarfod wedi cael ei alw gan neu ar gais yr aelodau ac nid yw cworwm yn bresennol o fewn 15 munud i'r amser cychwyn a bennwyd yn yr hysbysiad o'r cyfarfod, daw'r cyfarfod i ben.
- (ch) Os yw'r cyfarfod wedi cael ei alw mewn unrhyw ffordd arall ac nid yw cworwm yn bresennol o fewn 15 munud i'r amser cychwyn a bennwyd yn yr hysbysiad o'r cyfarfod, mae'n rhaid i'r cadeirydd ohirio'r cyfarfod. Bydd dyddiad, amser a lleoliad ailddechrau'r cyfarfod naill ai i'w gyhoeddi gan y cadeirydd neu i'w hysbysu i aelodau'r SCE o leiaf saith diwrnod clir cyn y dyddiad y bydd yn ailddechrau.
- (d) Os nad yw cworwm yn bresennol o fewn 15 munud i amser cychwyn y cyfarfod a ohiriwyd, mae'r aelod neu'r aelodau sy'n bresennol yn y cyfarfod yn cael eu hystyried yn gworwm.
- (dd) Os, ar unrhyw adeg yn ystod y cyfarfod, bydd cworwm yn peidio â bod yn bresennol, gall y cyfarfod drafod materion a gwneud argymhellion i'r ymddiriedolwyr ond ni all wneud unrhyw benderfyniadau. Os oes angen dod i benderfyniadau y mae'n rhaid eu gwneud gan gyfarfod o'r aelodau, mae'n rhaid gohirio'r cyfarfod.

11.6 Pleidleisio mewn cyfarfodydd cyffredinol

- (a) Bydd unrhyw benderfyniad heblaw un sydd wedi'i gynnwys yng nghymal 10.4 (Penderfyniadau y mae'n rhaid eu gwneud mewn ffordd arbennig) yn cael ei wneud gan

fwyafrif syml o'r pleidleisiau sy'n cael eu bwrw yn y cyfarfod (gan gynnwys pleidleisiau drwy ddirprwy a phleidleisiau drwy'r post). Mae un bleidlais gan bob aelod.

- (b) Bydd cynnig y pleidleisir arno yn y cyfarfod yn cael ei benderfynu trwy godi dwylo, oni bai (cyn neu wrth gyhoeddi canlyniad y codi dwylo) fod galwad am gyfrif pleidleisiau. Gall y cadeirydd neu o leiaf 10% o'r aelodau sy'n bresennol neu'n cael eu cynrychioli drwy ddirprwy yn y cyfarfod fynnu bod pleidlais yn cael ei chynnal.
- (c) Os oes cais i gyfrif pleidleisiau ar gyfer ethol unigolyn i gadeirio cyfarfod neu ar gwestiwn o ohirio'r cyfarfod, rhaid cyfrif y pleidleisiau ar unwaith. Bydd pleidlais ar unrhyw fater arall yn cael ei chynnal, a chanlyniad y bleidlais yn cael ei gyhoeddi, yn y dull a benderfynir gan gadeirydd y cyfarfod, ar yr amod bod rhaid i'r bleidlais gael ei chynnal, a bod rhaid cyhoeddi canlyniad y bleidlais, o fewn 30 diwrnod i'r cais i gynnal pleidlais.
- (ch) Gellir cynnal pleidlais:
 - (i) yn y cyfarfod lle y cafodd ei galw; neu
 - (ii) ar ryw adeg ac mewn lleoliad arall a bennir gan y cadeirydd; neu
 - (iii) drwy ddefnyddio cyfathrebu drwy'r post neu gyfathrebu electronig.
- (d) Yn achos pleidleisiau cyfartal, boed drwy godi dwylo neu drwy bleidlais, bydd ail bleidlais neu bleidlais fwrw gan gadeirydd y cyfarfod.
- (dd) Rhaid i unrhyw wrthwynebiad i gymhwyster unrhyw bleidleisiwr gael ei godi yn y cyfarfod lle mae'r bleidlais yn cael ei bwrw a bydd penderfyniad cadeirydd y cyfarfod yn derfynol.

11.7 Pleidlais drwy ddirprwy

- (a) Gall unrhyw aelod o'r SCE benodi unigolyn arall fel dirprwy i arfer y cyfan neu unrhyw un o hawliau'r aelod i fod yn bresennol, siarad a phleidleisio mewn cyfarfod cyffredinol o'r SCE. Mae'n rhaid i ddirprwyon gael eu penodi trwy rybudd ysgrifenedig ("hysbysiad drwy ddirprwy") sydd:
 - (i) yn nodi enw a chyfeiriad yr aelod sy'n penodi'r dirprwy;
 - (ii) yn adnabod y sawl sydd wedi'i benodi fel dirprwy yr aelod a'r cyfarfod cyffredinol y mae'r unigolyn hwnnw yn cael ei benodi ar ei gyfer;
 - (iii) wedi'i lofnodi gan neu ar ran yr aelod sy'n penodi'r dirprwy, neu wedi'i ddilysu mewn ffordd a bennir gan y SCE; ac
 - (iv) yn cael ei gyflwyno i'r SCE yn unol â'r cyfansoddiad ac unrhyw gyfarwyddiadau sydd wedi'u cynnwys yn y rhybudd o gyfarfod cyffredinol y maent yn cyfeirio ato.
- (b) Gall y SCE fynnu bod hysbysïadau drwy ddirprwy yn cael eu cyflwyno mewn ffurf arbennig, a gall bennu ffurfiau gwahanol at ddibenion gwahanol.

- (c) Gall hysbysiadau drwy ddirprwy (ond nid oes rhaid iddynt) bennu sut y bydd y dirprwy a benodir oddi tanynt yn pleidleisio (neu fod y dirprwy yn ymatal rhag pleidleisio) ar un cynnig neu ragor.
- (ch) Oni bai bod hysbysiad drwy ddirprwy yn nodi fel arall, rhaid iddo gael ei drin fel un sy'n:
 - (i) caniatáu disgresiwn i'r sawl a benodir fel dirprwy oddi tano ynghylch sut i bleidleisio ar unrhyw gynigion atodol neu drefniadol a roddwyd gerbron y cyfarfod;
 - (ii) penodi'r unigolyn hwnnw fel dirprwy mewn perthynas ag unrhyw ohiriad o'r cyfarfod cyffredinol y mae'n cyfeirio ato yn ogystal â'r cyfarfod ei hun.
- (d) Mae aelod sydd â'r hawl i fod yn bresennol, siarad neu bleidleisio (naill ai drwy godi llaw neu drwy fwrw pleidlais) mewn cyfarfod cyffredinol yn parhau â'r hawl ar gyfer y cyfarfod hwnnw neu unrhyw ohiriad o'r cyfarfod, er bod hysbysiad drwy ddirprwy dilys wedi cael ei gyflwyno i'r SCE gan neu ar ran yr unigolyn hwnnw.
- (dd) Gall penodiad dan hysbysiad drwy ddirprwy gael ei dynnu'n ôl trwy gyflwyno i'r SCE hysbysiad ysgrifenedig a roddir gan neu ar ran yr aelod sydd wedi rhoi'r hysbysiad drwy ddirprwy neu y cafodd ei roi ar ei ran.
- (e) Nid yw hysbysiad sy'n tynnu'n ôl benodiad drwy ddirprwy ond yn weithredol os caiff ei gyflwyno cyn dechrau'r cyfarfod neu'r cyfarfod gohiriedig y mae'n cyfeirio ato.
- (f) Os nad yw hysbysiad drwy ddirprwy wedi'i lofnodi neu ei ddilysu gan yr aelod sy'n penodi'r dirprwy, gellir ategu tystiolaeth ysgrifenedig sy'n datgan bod gan yr unigolyn a'i lofnododd neu a'i dilysodd ar ran yr aelod yr awdurdod i wneud hynny.

11.8 Pleidlais drwy'r post neu e-bost

- (a) Gall y SCE, os yw'r ymddiriedolwyr elusen yn penderfynu felly, ganiatáu i aelodau bleidleisio drwy'r post neu bost electronig ("e-bost") i wneud penderfyniad ar unrhyw fater sy'n cael ei benderfynu mewn cyfarfod cyffredinol o'r aelodau.
- (b) Mae'n rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen benodi o leiaf dau unigolyn sy'n annibynnol ar y SCE i wasanaethu fel archwilwyr i oruchwyllo'r modd y caiff y pleidlais drwy'r post/e-bost ei chynnal ac y caiff y pleidleisiau eu cyfrif.
- (c) Os yw pleidlais drwy'r post/e-bost i'w chaniatáu ar fater penodol, mae'n rhaid i'r SCE anfon at aelodau'r SCE ddim llai na 21 diwrnod cyn y dyddiad cau ar gyfer derbyn pleidleisiau a fwir yn y modd hwn:
 - (i) hysbysiad drwy e-bost, os yw'r aelod wedi cytuno i dderbyn hysbysiadau fel hyn dan gymal 22 (Defnyddio cyfathrebu electronig), gan gynnwys esboniad o ddiben y pleidlais a'r drefn bleidleisio sydd i'w dilyn gan yr aelod, a ffurflen bleidleisio y gellir ei dychwelyd drwy'r post neu e-bost i'r SCE, sy'n cynnwys manylion y cynnig y bwriedir cynnal pleidlais arno, neu'r ymgeiswyr i'w hethol, fel y bo'n gymwys;

- (ii) hysbysiad drwy'r post i bob aelod arall, gan gynnwys esboniad ysgrifenedig o ddiben y bleidlais drwy'r post a'r drefn bleidleisio sydd i'w dilyn gan yr aelod, a ffurflen bleidleisio drwy'r post sy'n cynnwys manylion y cynnig y bwriedir cynnal pleidlais arno, neu'r ymgeiswyr i'w hethol, fel y bo'n gymwys.
- (ch) Mae'n rhaid i'r drefn bleidleisio fynnu bod pob ffurflen sy'n cael ei dychwelyd drwy'r post wedi ei rhoi mewn amlen gydag enw a llofnod yr aelod, a dim byd arall, ar y tu allan, y tu mewn i amlen arall wedi'i chyfeirio at "Archwilwyr Cyngor Llyfrau Cymru", ym mhrif swyddfa'r SCE neu gyfeiriad post arall fel y pennir gan y drefn bleidleisio.
- (d) Mae'n rhaid i'r drefn bleidleisio ar gyfer pleidleisiau sy'n cael eu bwrw drwy e-bost fynnu bod enw'r aelod i'w weld ar frig yr e-bost, a rhaid i'r e-bost gael ei ddilysu yn y dull a bennir gan y drefn bleidleisio.
- (dd) Mae'n rhaid i bleidleisiau e-bost gael eu dychwelyd i gyfeiriad e-bost a ddefnyddir i'r diben hwnnw yn unig a dim ond archwiliwr all gael atynt.
- (e) Mae'n rhaid i'r drefn bleidleisio nodi'r dyddiad a'r amser cau ar gyfer derbyn pleidleisiau, a rhaid datgan y bydd unrhyw bleidleisiau a dderbynnir ar ôl y dyddiad cau neu bleidleisiau nad ydynt yn cydymffurfio â'r drefn bleidleisio yn annilys ac na chânt eu cyfrif.
- (f) Mae'n rhaid i'r archwilwyr lunio rhestr o enwau'r aelodau sy'n bwrw pleidleisiau dilys, a rhestr ar wahân o aelodau sy'n bwrw pleidleisiau oedd yn annilys. Mae'n rhaid i'r rhestrau hyn gael eu rhoi i ymddiriedolwr elusen neu unigolyn arall sy'n goruchwyllo derbyn unigolion a phleidleisio mewn cyfarfod cyffredinol. Ni all aelod sydd wedi bwrw pleidlais drwy'r post neu e-bost bleidleisio yn y cyfarfod, ac ni ddylid ei gyfrif yn y cworwm ar gyfer unrhyw ran o'r cyfarfod y mae ef neu hi eisoes wedi bwrw pleidlais arni. Caniateir i aelod sydd wedi bwrw pleidlais annilys drwy'r post neu e-bost bleidleisio yn y cyfarfod ac mae'n cyfrif tuag at y cworwm.
- (ff) Yn achos pleidleisiau drwy'r post, mae'n rhaid i'r archwilwyr gadw'r amlenni mewnol (gydag enw a llofnod yr aelod). Yn achos pleidleisiau drwy e-bost, mae'n rhaid i'r archwilwyr dorri ymaith a chadw unrhyw ran o'r e-bost sy'n cynnwys enw'r aelod. Ym mhob achos, mae'n rhaid i'r archwiliwr gofnodi ar y dystiolaeth hon o enw'r aelod fod y bleidlais wedi cael ei chyfrif, neu, os yw'r bleidlais wedi cael ei datgan yn annilys, y rheswm dros ddatganiad o'r fath.
- (g) Mae'n rhaid i bleidleisiau a fwrir drwy'r post neu e-bost gael eu cyfrif gan bob un o'r archwilwyr cyn y cyfarfod lle mae'r bleidlais yn digwydd. Mae'n rhaid i'r archwilwyr ddarparu i'r sawl sy'n cadeirio'r cyfarfod gadarnhad ysgrifenedig o nifer y pleidleisiau dilys a dderbyniwyd drwy'r post ac e-bost a nifer y pleidleisiau a dderbyniwyd a oedd yn annilys.
- (ng) Ni all yr archwilwyr ddatgelu canlyniad y bleidlais drwy'r post/e-bost tan ar ôl i'r pleidleisiau a gafodd eu bwrw â llaw neu drwy bleidleisio yn y cyfarfod, neu drwy bleidleisio ar ôl y cyfarfod, gael eu cyfrif. Dim ond bryd hynny y bydd yr archwilwyr yn

cyhoeddi canlyniad y pleidleisiau dilys a dderbyniwyd, a bydd y pleidleisiau hyn yn cael eu cynnwys yn y datganiad o ganlyniad y bleidlais.

- (h) Yn dilyn y datganiad terfynol o ganlyniad y bleidlais, mae'n rhaid i'r archwilwyr ddarparu i ymddiriedolwr elusen neu i unigolyn awdurdodedig arall fwndeli sy'n cynnwys y dystiolaeth o aelodau a gyflwynodd bleidleisiau dilys drwy'r post; dystiolaeth o'r aelodau a gyflwynodd bleidleisiau dilys drwy e-bost; dystiolaeth o bleidleisiau annilys; y pleidleisiau dilys, a'r pleidleisiau annilys.
- (i) Mae'n rhaid i unrhyw anghydfod ynghylch cynnal pleidlais drwy'r post neu e-bost gael ei gyfeirio i gychwyn at banel a sefydlir gan yr ymddiriedolwyr elusen, a fydd yn cynnwys dau ymddiriedolwr a dau unigolyn sy'n annibynnol ar y SCE. Os nad oes modd datrys yr anghydfod yn foddhaol gan y panel, mae'n rhaid ei gyfeirio at y Gymdeithas Diwygio Etholiadol.

11.9 Cynrychioli sefydliadau ac aelodau corfforaethol

Gall sefydliad neu gorff corfforaethol sy'n aelod o'r SCE, yn unol â'i broses gwneud penderfyniadau arferol, awdurdodi unigolyn i weithredu fel ei gynrychiolydd mewn unrhyw gyfarfod cyffredinol a gynhelir gan y SCE.

Mae hawl gan y cynrychiolydd i arfer yr un pwerau ar ran y sefydliad neu'r corff corfforaethol ag y gallai'r sefydliad neu'r corff corfforaethol eu harfer fel aelod unigol o'r SCE.

11.10 Gohirio cyfarfodydd

Gall y cadeirydd gyda chydysyniad cyfarfod lle mae cworwm yn bresennol (a bydd yn gwneud hynny os caiff ei gyfarwyddo gan y cyfarfod) ohirio'r cyfarfod ar gyfer amser a/neu leoliad arall. Ni ellir trafod unrhyw fusnes mewn cyfarfod a ohirwyd ac eithrio busnes y gellid bod wedi ei drafod yn briodol yn y cyfarfod gwreiddiol.

12. Ymddiriedolwyr elusen

12.1 Swyddogaethau a dyletswyddau ymddiriedolwyr elusen

Bydd yr ymddiriedolwyr elusen yn rheoli busnes y SCE ac er mwyn cyflawni'r diben hwnnw gallant arfer holl bwerau'r SCE. Mae dyletswydd ar bob ymddiriedolwr elusen:

- (a) i arfer ei bwerau a chyflawni ei swyddogaethau fel ymddiriedolwr y SCE yn y modd y mae'n penderfynu'n ddidwyll ei fod yn fwyaf tebygol o hyrwyddo dibenion y SCE; ac
- (b) i arfer, wrth gyflawni'r swyddogaethau hynny, y fath ofal a medr ag y bo'n rhesymol yn yr amgylchiadau, gan roi ystyriaeth arbennig i:
 - (i) unrhyw wybodaeth neu brofiad arbennig sydd ganddo/ganddi neu y mae'n honni ei fod ganddo/ganddi; ac

- (ii) os yw'n gweithredu fel ymddiriedolwr elusen y SCE yn rhinwedd busnes neu broffesiwn, unrhyw wybodaeth neu brofiad arbennig y mae'n rhesymol ei ddisgwyl gan rywun sy'n gweithredu yn rhinwedd y math hwnnw o fusnes neu broffesiwn.

12.2 Cymhwysra i fod yn ymddiriedolwr

- (a) Mae'n rhaid i bob ymddiriedolwr elusen fod yn berson naturiol.
- (b) Ni ellir penodi unrhyw un yn ymddiriedolwr elusen:
 - (i) os yw'n iau nag 16 oed; neu
 - (ii) pe byddai'n peidio â dal swydd yn awtomatig dan y darpariaethau a amlinellir yng nghymal 15.1(f).
- (c) Ni fydd hawl gan unrhyw un i weithredu fel ymddiriedolwr elusen pan gaiff ei benodi neu ei ailbenodi hyd nes ei fod wedi cydnabod yn benodol, ym mha fodd bynnag a benderfynir gan yr ymddiriedolwyr elusen, ei fod yn derbyn swydd ymddiriedolwr elusen.

12.3 Nifer yr ymddiriedolwyr elusen

- (a) Mae'n rhaid cael o leiaf tri ymddiriedolwr elusen. Os aiff y nifer yn is na'r isafswm hwn, ni all yr ymddiriedolwr neu'r ymddiriedolwyr sy'n weddill weithredu ond i alw cyfarfod o'r ymddiriedolwyr elusen, neu benodi ymddiriedolwr elusen newydd.
- (b) Y nifer mwyaf o ymddiriedolwyr elusen yw 12. Ni all yr ymddiriedolwyr elusen benodi unrhyw ymddiriedolwr elusen os yw hynny'n golygu y byddai nifer yr ymddiriedolwyr elusen yn fwy na'r uchafswm.

12.4 Ymddiriedolwyr elusen cyntaf

Ymddiriedolwyr elusen cyntaf y SCE yw:

Yr Athro M. Wynn Thomas

Mrs Rona Aldrich

Yr Athro Jane Aaron

Mr Christopher Hywel Macey

13. Penodi ymddiriedolwyr elusen

- 13.1 Gall unrhyw un sy'n fodlon gweithredu fel ymddiriedolwr elusen, ac y caniateir yn gyfreithiol iddo wneud hynny, gael ei benodi yn ymddiriedolwr elusen drwy gynnig a gyflwynir gan yr ymddiriedolwyr elusen.
- 13.2 Bydd unrhyw un a benodir yn ymddiriedolwr elusen dan gymal 13.1 yn unigolyn y mae'n ymddangos i'r ymddiriedolwyr elusen ei fod yn meddu ar:
- (a) gwybodaeth arbennig am y sector llyfrau; neu
 - (b) y sgiliau a'r galluoedd sy'n ofynnol o bryd i'w gilydd er mwyn cyflawni swyddogaeth ymddiriedolwr elusen.
- 13.3 Os bydd swydd ymddiriedolwr elusen yn digwydd dod yn wag, gall yr ymddiriedolwyr elusen benodi rhywun arall i'w llenwi. Wrth wneud hynny mae'n rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen gydymffurfio â chymal 13.2.
- 13.4 Gellir yn ôl disgrisiwn yr ymddiriedolwyr elusen beidio â llenwi'r swydd sy'n digwydd dod yn wag, oni bai bod hynny'n golygu bod nifer yr ymddiriedolwyr elusen yn cwmpo'n is na thri.

14. Gwybodaeth i ymddiriedolwyr elusen newydd

Bydd yr ymddiriedolwyr elusen yn darparu'r canlynol i bob ymddiriedolwr elusen newydd, ar adeg neu cyn ei benodiad cyntaf:

- (a) copi o'r cyfansoddiad hwn ac unrhyw newidiadau a wnaed iddo;
- (b) copi o adroddiad blynyddol diweddaraf yr ymddiriedolwyr ac o ddatganiad cyfrifon diweddaraf y SCE.

15. Ymddeoliad a diswyddo ymddiriedolwyr

- 15.1 Bydd ymddiriedolwr elusen yn peidio â dal swydd os yw:
- (a) yn ymddeol drwy hysbysu'r SCE drwy lythyr (ond dim ond os bydd digon o ymddiriedolwyr elusen yn parhau yn eu swydd pan fydd yr hysbysiad ymddiswyddo yn weithredol i ffurfio cworwm ar gyfer cyfarfodydd);
 - (b) yn absennol heb ganiatâd yr ymddiriedolwyr elusen o bob un o'u cyfarfodydd a gynhelir o fewn cyfnod o chwe mis ac mae'r ymddiriedolwyr yn penderfynu y dylai adael ei swydd;
 - (c) yn marw;
 - (ch) yn ôl y farn ysgrifenedig a roddir i'r SCE gan ymarferydd meddygol cofrestredig sy'n trin yr unigolyn hwnnw, wedi datblygu anallu corfforol neu feddyliol i weithredu fel ymddiriedolwr a gall barhau felly am fwy na thri mis;

- (d) mwyafrif o'r ymddiriedolwyr elusen yn penderfynu y bydd yn peidio â bod yn ymddiriedolwr elusen;
- (dd) wedi'i wahardd rhag gweithredu fel ymddiriedolwr elusen yn ôl adran 178–180 o Ddeddf Elusennau 2011 (neu unrhyw ailddeddfiad neu addasiad statudol o'r ddarpariaeth honno).

16. Cyfnod y swydd ac ailbenodi ymddiriedolwyr elusen

Bydd ymddiriedolwr elusen, oni bai ei fod yn ymddiswyddo neu'n peidio â bod yn ymddiriedolwr elusen am reswm arall, yn dal y swydd am gyfnod o bedair blynedd ac mae'n gymwys i'w ailbenodi ar ddiwedd y cyfnod hwn. Ni all ymddiriedolwr elusen sydd wedi gwasanaethu am ddau gyfnod olynol gael ei ailbenodi am drydydd cyfnod olynol ond gall gael ei ailbenodi ar ôl saib o ddwy flynedd o leiaf.

17. Ymddiriedolwyr elusen yn gwneud penderfyniadau

Gall unrhyw benderfyniad gael ei wneud naill ai:

- (a) mewn cyfarfod o'r ymddiriedolwyr elusen;
- (b) drwy gynnig ysgrifenedig neu ar ffurf electronig y cytunwyd arni gan fwyafrif o'r holl ymddiriedolwyr elusen, a allai gynnwys naill ai un ddogfen neu sawl dogfen sy'n cynnwys testun y cynnig yn y fath fodd ag y mae'r mwyafrif o'r ymddiriedolwyr elusen wedi datgan eu bod yn cytuno ag ef. Bydd penderfyniad o'r fath yn weithredol ar yr amod bod:
 - (i) copi o'r penderfyniad arfaethedig wedi cael ei anfon, ar yr un amser neu mor agos at hynny ag y bo'n rhesymol ymarferol, at bob un o'r ymddiriedolwyr elusen; a bod
 - (ii) y mwyafrif o'r holl ymddiriedolwyr elusen wedi datgan eu bod yn cytuno â'r penderfyniad mewn dogfen neu ddogfennau a ddilyswyd gan eu llofnod, gan ddatganiad o'u hunaniaeth sy'n ategu'r ddogfen neu'r dogfennau, neu mewn modd arall fel y penderfynwyd cyn hynny gan yr ymddiriedolwyr elusen, a'i gyflwyno i'r SCE yn ei brif swyddfa neu fan arall fel y penderfynir gan yr ymddiriedolwyr o fewn 28 diwrnod i'r dyddiad cylchredeg.

18. Dirprwyo gan ymddiriedolwyr elusen

- 18.1 Gall yr ymddiriedolwyr elusen ddirprwyo unrhyw bwerau neu swyddogaethau sydd ganddynt i bwyllgor neu bwyllgorau, ac os gwnânt hynny, mae'n rhaid iddynt bennu'r telerau a'r amodau ar gyfer dirprwyo. Gall yr ymddiriedolwyr elusen addasu'r telerau a'r amodau hynny unrhyw bryd, neu ddiddymu'r ddirprwyaeth.

- 18.2 Mae'r pŵer hwn yn ychwanegol i'r pŵer dirprwyo yn y Rheoliadau Cyffredinol ac unrhyw bŵer arall i ddirprwyo sydd ar gael i'r ymddiriedolwyr elusen, ond mae'n amodol ar y gofynion canlynol:
- (a) gall pwyllgor gynnwys dau unigolyn neu ragor, ond mae'n rhaid i o leiaf un aelod o bob pwyllgor fod yn ymddiriedolwr elusen;
 - (b) mae'n rhaid i weithredoedd a thrafodion unrhyw bwyllgor gael eu dwyn i sylw'r ymddiriedolwyr elusen fel cyfangorff cyn gynted ag y bo hynny'n rhesymol ymarferol;
 - (c) bydd yr ymddiriedolwyr elusen yn adolygu, o bryd i'w gilydd, y trefniadau y maent wedi'u gwneud ar gyfer dirprwyo'u pwerau.

19. Cyfarfodydd a thrafodion ymddiriedolwyr elusen

19.1 Galw cyfarfodydd

- (a) Gall unrhyw ymddiriedolwr elusen alw cyfarfod o'r ymddiriedolwyr elusen.
- (b) Yn amodol ar hynny, bydd yr ymddiriedolwyr elusen yn penderfynu sut y caiff eu cyfarfodydd eu galw, a pha rybudd sydd ei angen.

19.2 Cadeirio cyfarfodydd

- (a) Bydd yr ymddiriedolwyr elusen yn penodi un o'u plith i gadeirio eu cyfarfodydd a gallant bennu hyd y cyfnod y bydd cadeirydd yr ymddiriedolwyr elusen yn gwasanaethu yn y swydd honno, er y gall y cyfnod hwnnw gael ei adnewyddu neu ei ymestyn. Ar yr un sail, gall yr ymddiriedolwyr elusen hefyd benodi un o'u plith yn is-gadeirydd yr ymddiriedolwyr elusen.
- (b) Mewn unrhyw gyfarfod o'r ymddiriedolwyr elusen, os na fydd cadeirydd nac is-gadeirydd yr ymddiriedolwyr elusen yn bresennol o fewn deng munud i'r amser y trefnwyd i'r cyfarfod ddechrau, mae'n rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen sy'n bresennol benodi un o'u plith i gadeirio'r cyfarfod hwnnw.
- (c) Gall yr ymddiriedolwyr elusen ddirwyn i ben apwyntiad cadeirydd neu is-gadeirydd yr ymddiriedolwyr elusen ar unrhyw adeg.

19.3 Y drefn mewn cyfarfodydd

- (a) Ni all unrhyw benderfyniad gael ei wneud mewn cyfarfod oni bai bod cworwm yn bresennol ar yr adeg pan gaiff y penderfyniad ei wneud. Y cworwm yw pedwar ymddiriedolwr elusen, neu nifer uwch na hynny a all gael ei benderfynu o bryd i'w gilydd gan yr ymddiriedolwyr elusen. Ni chaiff ymddiriedolwr elusen ei gyfrif yn y cworwm sy'n bresennol pan fydd unrhyw benderfyniad yn cael ei wneud ynghylch mater nad oes hawl gan yr ymddiriedolwr hwnnw i bleidleisio arno.
- (b) Bydd cwestiynau sy'n codi mewn cyfarfod yn cael eu penderfynu gan fwyafrif o'r rhai sy'n gymwys i bleidleisio.

- (c) Yn achos pleidleisiau cyfartal, bydd ail bleidlais neu bleidlais fwrw gan y cadeirydd.

19.4 Cymryd rhan mewn cyfarfodydd drwy ddull electronig

- (a) Gall cyfarfod gael ei gynnal drwy ddull electronig addas y cytunwyd arno gan yr ymddiriedolwyr elusen lle y gall pob cyfranogwr gyfathrebu â phob un o'r cyfranogwyr eraill.
- (b) Bydd unrhyw ymddiriedolwr elusen sy'n cymryd rhan mewn cyfarfod drwy ddull electronig addas y cytunwyd arno gan yr ymddiriedolwyr elusen, lle y gall y cyfranogwr neu'r cyfranogwyr gyfathrebu â'r holl gyfranogwyr eraill, yn cael ei ystyried fel un sy'n bresennol yn y cyfarfod.
- (c) Mae'n rhaid i gyfarfodydd sy'n cael eu cynnal drwy ddull electronig gydymffurfio â rheolau ar gyfer cyfarfodydd, gan gynnwys cadeirio a chymryd cofnodion.

20. Darpariaethau arbed

20.1 Yn amodol ar gymal 20.2, bydd pob penderfyniad gan yr ymddiriedolwyr elusen, neu bwyllgor o ymddiriedolwyr elusen, yn ddilys er gwaethaf cyfranogiad mewn unrhyw bleidlais gan ymddiriedolwr elusen:

- (a) a oedd wedi'i anghymhwysio rhag dal swydd;
- (b) a oedd wedi ymddeol cyn hynny neu yr oedd yn ofynnol iddo neu iddi adael y swydd yn ôl y cyfansoddiad;
- (c) a oedd heb hawl i bleidleisio ar y mater, oherwydd gwrthdaro buddiannau neu fel arall;

os yw'r penderfyniad, heb bleidlais yr ymddiriedolwr elusen hwnnw a heb gyfrif yr ymddiriedolwr elusen yn y cworwm, wedi cael ei wneud gan fwyafrif o'r ymddiriedolwyr elusen mewn cyfarfod â chworwm.

20.2 Nid yw cymal 20.1 yn caniatáu i ymddiriedolwr elusen gadw unrhyw fudd y gall unrhyw gynig gan yr ymddiriedolwyr elusen neu bwyllgor o'r ymddiriedolwyr elusen ei roi iddo neu iddi pe buasai'r cynig, oni bai am gymal 20.1, yn annilys, neu os nad yw'r ymddiriedolwr elusen wedi cydymffurfio â chymal 7 (Gwrthdaro buddiannau).

21. Cyflawni dogfennau

21.1 Bydd y SCE yn cyflawni dogfennau naill ai drwy lofnod neu drwy osod ei sêl (os oes ganddo un).

21.2 Mae dogfen wedi'i chyflawni'n ddilys drwy lofnod os caiff ei llofnodi gan o leiaf dau o'r ymddiriedolwyr elusen.

21.3 Os oes sêl gan y SCE:

- (a) mae'n rhaid iddo gydymffurfio â darpariaethau'r Rheoliadau Cyffredinol;

- (b) ni ellir ei ddefnyddio ond drwy awdurdod yr ymddiriedolwyr elusen neu bwyllgor o ymddiriedolwyr elusen sydd wedi'i awdurdodi'n briodol gan yr ymddiriedolwyr elusen. Gall yr ymddiriedolwyr elusen benderfynu pwy fydd yn llofnodi unrhyw ddogfen y mae'r sêl wedi'i osod arni, ac oni bai y pennir fel arall caiff ei llofnodi gan ddau o'r ymddiriedolwyr elusen.

22. Defnyddio cyfathrebu electronig

22.1 Cyffredinol

Bydd y SCE yn cydymffurfio â gofynion y Darpariaethau Cyfathrebu yn y Rheoliadau Cyffredinol ac yn arbennig:

- (a) y gofyniad i ddarparu o fewn 21 diwrnod i unrhyw aelod sy'n gofyn amdano gopi caled o unrhyw ddogfen neu wybodaeth a anfonwyd at yr aelod hwnnw sydd heb fod ar ffurf copi caled.
- (b) unrhyw ofynion i ddarparu gwybodaeth i'r Comisiwn mewn ffurf neu ddull arbennig.

22.2 Defnyddio cyfathrebu electronig

(a) Â'r SCE

Gall unrhyw aelod neu unrhyw un o ymddiriedolwyr elusen y SCE gyfathrebu'n electronig â'r SCE gan ddefnyddio cyfeiriad a bennwyd gan y SCE i'r diben hwnnw, ar yr amod bod y cyfathrebiad wedi'i ddilysu mewn modd sy'n foddhaol i'r SCE.

(b) Gan y SCE

- (i) Os yw unrhyw aelod neu unrhyw un o ymddiriedolwyr elusen y SCE wedi rhoi ei gyfeiriad e-bost neu fanylion tebyg i'r SCE, cymerir ei fod wedi cytuno i dderbyn gohebiaeth gan y SCE ar ffurf electronig i'r cyfeiriad hwnnw, oni bai bod yr aelod wedi datgan i'r SCE ei amharoddrwydd i dderbyn gohebiaeth o'r fath yn y ffurf honno.
- (ii) Gall yr ymddiriedolwyr elusen, ar yr amod eu bod yn cydymffurfio ag unrhyw ofynion cyfreithiol, drwy gyhoeddi ar wefan y SCE:
 - (A) rhoi rhybudd i'r aelodau y cyfeirir ato yng nghymal 11.3 (Rhybudd o gyfarofydd cyffredinol);
 - (B) rhoi rhybudd i ymddiriedolwyr elusen o'u cyfarfodydd yn unol â chymal 19.1 (Galw cyfarfodydd);
 - (C) cyflwyno unrhyw gynnig i'r aelodau neu i'r ymddiriedolwyr elusen i'w benderfynu drwy gynnig ysgrifenedig neu bleidlais drwy'r post yn unol â phwerau'r SCE dan gymal 10 (Penderfyniadau'r aelodau), cymal 10.3 (Gwneud penderfyniadau drwy gynnig ysgrifenedig), neu gymal 11.8 (Pleidlais drwy'r post).

(c) Mae'n rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen:

- (i) gymryd camau rhesymol i sicrhau bod aelodau ac ymddiriedolwyr elusen yn cael eu hysbysu'n brydlon bod unrhyw rybudd neu gynnig o'r fath wedi cael ei gyhoeddi;
- (ii) anfon unrhyw rybudd neu gynnig o'r fath ar ffurf copi caled at unrhyw aelod neu ymddiriedolwr elusen sydd heb gydsynio i dderbyn gohebiaeth ar ffurf electronig.

23. Cadw cofrestri

Mae'n rhaid i'r SCE gydymffurfio â'i rwymedigaethau dan y Rheoliadau Cyffredinol o ran cadw a chynnig mynediad i gofrestri o'i aelodau a'r ymddiriedolwyr elusen.

24. Cofnodion

Mae'n rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen gadw cofnodion o'r holl:

- (a) swyddogion a benodir gan yr ymddiriedolwyr elusen;
- (b) trafodion yng nghyfarfodydd cyffredinol y SCE;
- (c) cyfarfodydd yr ymddiriedolwyr elusen a phwyllgorau'r ymddiriedolwyr elusen gan gynnwys:
 - (i) enwau'r ymddiriedolwyr sy'n bresennol yn y cyfarfod;
 - (ii) y penderfyniadau a wneir yn y cyfarfodydd; a
 - (iii) lle y bo'n briodol y rhesymau dros y penderfyniadau hynny;
- (ch) y penderfyniadau a wneir gan yr ymddiriedolwyr elusen heblaw mewn cyfarfodydd.

25. Cofnodion cyfrifyddu, cyfrifon, adroddiadau a ffurflenni blynyddol, cynnal y gofrestr

25.1 Mae'n rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen gydymffurfio â gofynion Deddf Elusennau 2011 o ran cadw cofnodion cyfrifyddu, paratoi a chraffu ar ddatganiadau cyfrifon, a pharatoi adroddiadau a ffurflenni blynyddol. Mae'n rhaid i'r datganiadau cyfrifon, yr adroddiadau a'r ffurflenni gael eu hanfon i'r Comisiwn Elusennau, waeth beth fo incwm y SCE, o fewn 10 mis i ddiwedd y flwyddyn ariannol.

25.2 Mae'n rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen gydymffurfio â'u rhwymedigaethau i hysbysu'r Comisiwn o fewn 28 diwrnod i unrhyw newid i fanylion y SCE a nodir ar y Gofrestr Elusennau Ganolog.

26. Rheolau

Gall yr ymddiriedolwyr elusen, o bryd i'w gilydd, lunio rheolau neu is-ddeddfau rhesymol a phriodol y barnant eu bod yn angenrheidiol neu'n fuddiol er mwyn rheoli a gweinyddu'r SCE yn briodol, ond mae'n rhaid i reolau neu is-ddeddfau o'r fath fod yn gyson ag unrhyw ddarpariaeth a

geir yn y cyfansoddiad hwn. Mae'n rhaid i gopïau o unrhyw reolau neu is-ddeddfau o'r fath sydd mewn grym ar hyn o bryd fod ar gael i unrhyw aelod o'r SCE sy'n gofyn amdanynt.

27. Anghydfodau

Os bydd anghydfod rhwng aelodau'r SCE ynghylch dilysrwydd neu briodoldeb unrhyw beth a wneir gan yr aelodau dan y cyfansoddiad hwn, ac os nad oes modd datrys yr anghydfod drwy gytundeb, mae'n rhaid i'r partïon yn yr anghydfod geisio datrys yr anghydfod mewn ewylllys da drwy gyfryngu yn gyntaf, cyn troi at gyfreitha.

28. Diwygio'r cyfansoddiad

Fel y darperir gan gymalau 224–227 o Ddeddf Elusennau 2011:

- (a) Ni ellir diwygio'r cyfansoddiad hwn ac eithrio:
 - (i) drwy gynnig a gaiff gydsyniad ysgrifenedig pob aelod o'r SCE; neu
 - (ii) drwy gynnig a gaiff ei basio gan fwyafrif o 75% o'r pleidleisiau a gaiff eu bwrw mewn cyfarfod cyffredinol o aelodau'r SCE.
- (b) Byddai unrhyw newid i gymal 3 (Amcanion), cymal 29 (Dirwyn i ben neu ddiddymu gwirfoddol), y cymal hwn neu unrhyw ddarpariaeth lle y byddai'r newid yn awdurdodi dwyn budd i ymddiriedolwyr elusen neu aelodau'r SCE neu unigolion sy'n gysylltiedig â nhw, yn gofyn am gydsyniad ysgrifenedig y Comisiwn Elusennau ymlaen llaw.
- (c) Ni fydd unrhyw ddiwygiad nad yw'n gyson â darpariaethau Deddf Elusennau 2011 neu'r Rheoliadau Cyffredinol yn ddilys.
- (ch) Mae'n rhaid anfon copi o unrhyw gynnig sy'n diwygio'r cyfansoddiad, ynghyd â chopi o gyfansoddiad y SCE fel y'i diwygiwyd, i'r Comisiwn o fewn 15 diwrnod i'r dyddiad y caiff y cynnig ei basio. Nid yw'r diwygiad yn weithredol nes ei fod wedi'i gofnodi yn y Gofrestr Elusennau.

29. Dirwyn i ben neu ddiddymu gwirfoddol

29.1 Fel y darperir gan y Rheoliadau Diddymu, gall y SCE gael ei ddiddymu gan benderfyniad ei aelodau. Ni all unrhyw benderfyniad gan yr aelodau i ddirwyn i ben neu ddiddymu'r SCE gael ei wneud ond:

- (a) mewn cyfarfod cyffredinol o aelodau'r SCE sydd wedi'i alw yn unol â chymal 11 (Cyfarfodydd cyffredinol o'r aelodau), heb ddim llai na 14 diwrnod o rybudd i'r rhai sy'n gymwys i fod yn bresennol ac i bleidleisio:
 - (i) drwy gynnig a basiwyd gan fwyafrif o 75% o'r rhai sy'n pleidleisio; neu
 - (ii) drwy gynnig a basiwyd gan benderfyniad a wnaed heb bleidlais heb unrhyw fynegiant o anghytundeb mewn ymateb i'r cwestiwn a roddwyd gerbron y cyfarfod cyffredinol; neu

- (b) gan gynnig a gaiff gydsyniad ysgrifenedig pob aelod o'r SCE.

29.2 Yn amodol ar dalu holl ddyledion y SCE:

- (a) Gall unrhyw benderfyniad i ddirwyn y SCE i ben, neu i ddiddymu'r SCE heb ei ddirwyn i ben, gynnwys darpariaeth sy'n rhoi cyfarwyddyd ynghylch sut y caiff unrhyw asedau sy'n weddill gan y SCE eu defnyddio.
- (b) Os nad yw'r penderfyniad yn cynnwys darpariaeth o'r fath, mae'n rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen benderfynu sut y caiff unrhyw asedau sy'n weddill gan y SCE eu defnyddio.
- (c) Yn y naill achos neu'r llall, mae'n rhaid defnyddio'r asedau sy'n weddill at ddibenion elusennol sydd yr un fath â rhai'r SCE neu'n debyg iddynt.

29.3 Mae'n rhaid i'r SCE fodloni gofynion y Rheoliadau Diddymu wrth wneud cais i'r Comisiwn i ddileu'r SCE o'r Gofrestr Elusennau, ac yn arbennig:

- (a) mae'n rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen anfon y canlynol gyda'u cais i'r Comisiwn:
 - (i) copi o'r cynnig a basiwyd gan aelodau'r SCE;
 - (ii) datganiad gan yr ymddiriedolwyr elusen bod unrhyw ddyledion ac unrhyw rwymedigaethau eraill sydd gan y SCE wedi cael eu talu neu eu bodloni yn llwyr mewn modd arall; a
 - (iii) datganiad gan yr ymddiriedolwyr elusen sy'n amlinellu sut y defnyddiwyd neu sut y bwriedir defnyddio eiddo'r SCE cyn ei ddiddymu yn unol â'r cyfansoddiad hwn;
- (b) mae'n rhaid i'r ymddiriedolwyr elusen sicrhau bod copi o'r cais yn cael ei anfon o fewn saith diwrnod at holl aelodau a gweithwyr y SCE, ac at unrhyw un o ymddiriedolwyr elusen y SCE oedd heb fod yn gyfarwydd â'r cais.

29.4 Os bydd y SCE yn cael ei ddirwyn i ben neu ei ddiddymu mewn unrhyw amgylchiadau eraill, rhaid dilyn darpariaethau'r Rheoliadau Diddymu.

30. Dehongli

Yn y cyfansoddiad hwn:

Ystyr "**unigolyn cysylltiedig**" yw:

- (a) plentyn, rhiant, wŷr/wyres, mam-gu/tad-cu, brawd neu chwaer i'r ymddiriedolwr elusen;
- (b) gŵr neu wraig neu bartner sifil yr ymddiriedolwr elusen neu unrhyw un sydd wedi'i gynnwys o fewn isgymal (a) uchod;

- (c) rhywun sy'n ymgymryd â busnes mewn partneriaeth â'r ymddiriedolwr elusen neu ag unrhyw un sydd wedi'i gynnwys o fewn isgymal (a) neu (b) uchod;
- (ch) sefydliad a reolir:
 - (i) gan yr ymddiriedolwr elusen neu unrhyw unigolyn cysylltiedig sydd wedi'i gynnwys o fewn isgymal (a), (b) neu (c) uchod; neu
 - (ii) gan ddau unigolyn neu ragor sydd wedi'u cynnwys o fewn isgymal (ch)(i), o'u cymryd gyda'i gilydd;
- (d) corff corfforaethol lle mae gan:
 - (i) yr ymddiriedolwr elusen neu unrhyw unigolyn cysylltiedig sydd wedi'i gynnwys o fewn isgymal (a) i (c) fudd sylweddol; neu
 - (ii) dau unigolyn neu ragor sydd wedi'u cynnwys o fewn isgymal (d)(i), o'u cymryd gyda'i gilydd, fudd sylweddol.

Mae adran 118 o Ddeddf Elusennau 2011 yn gymwys at ddibenion dehongli'r termau a ddefnyddir yn y cyfansoddiad hwn.

Ystyr "**Rheoliadau Cyffredinol**" yw Rheoliadau (Cyffredinol) Sefydliadau Corfforedig Elusennol 2012.

Ystyr "**Rheoliadau Diddymu**" yw Rheoliadau (Ansoffedd a Diddymu) Sefydliadau Corfforedig Elusennol 2012.

Ystyr "**Darpariaethau Cyfathrebu**" yw'r Darpariaethau Cyfathrebu yn Rhan 10, Pennod 4 o'r Rheoliadau Cyffredinol.

Ystyr "**ymddiriedolwr elusen**" yw ymddiriedolwr elusen y SCE.

Ystyr "**pleidlais**" yw pleidlais neu bleidlais gudd a gaiff ei chyfrif, sydd fel arfer (ond nid o reidrwydd) yn ysgrifenedig.